

TOEKOMSTBESTENDIG BEROEPSONDERWIJS IN KRIMPREGIO'S

ANALYSES VAN REGIONALE CONTEXT - TWENTE

NOTITIE

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

ALBERT RUTTEN & TOBIAS VERVLIT

IN OPDRACHT VAN

COMMISSIE MACRODOELMATIGHEID MBO (CMMBO)

AMSTERDAM, 20 JANUARI 2025

SEO-notitie nr. 2025-03.7

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2024 SEO Amsterdam.

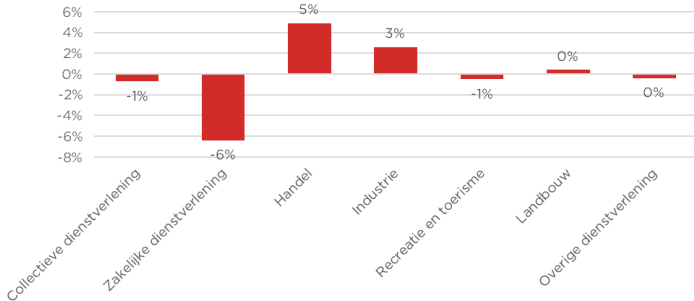
Alle rechten voorbehouden. Het is goorloofd gegevens uit deze notitie te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit deze notitie mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

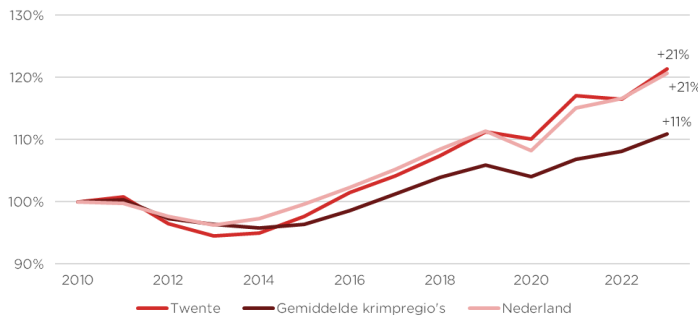
+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl

Samenvatting regionale context Twente

ECONOMISCH LANDSCHAP

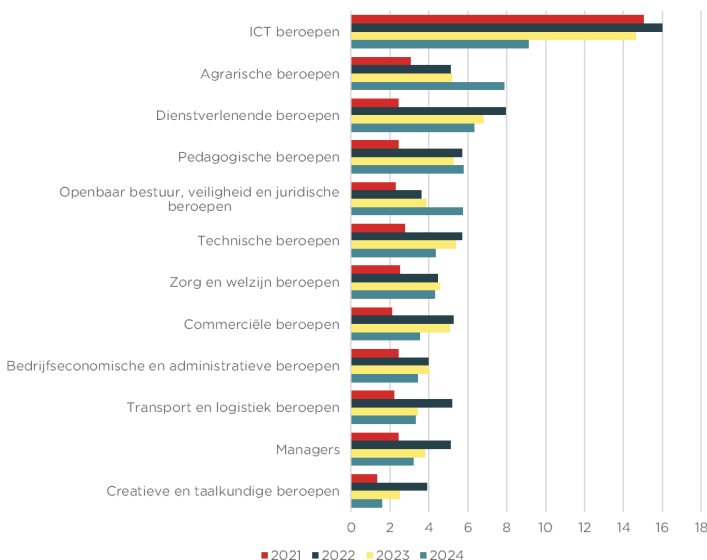
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De krimpregio Twente wordt specifiek gekenmerkt door een relatief grote sector op het gebied van groot- en detailhandel, industrie en bouw. Deze sectoren zijn relatief groot vergeleken het gemiddelde van Nederland.
- Daarnaast zijn de zakelijke dienstverlening en de collectieve dienstverlening (zorg en onderwijs) belangrijke sectoren in de regio.
- De economische groei in Twente gaat gelijk op met de gemiddelde economische groei in Nederland en ligt daarmee ruim hoger dan de gemiddelde groei in de andere krimpregio's. Qua banengroei bevindt Twente zich in de middenmoot van de arbeidsmarktregio's.
- Op het gebied van publiek-private samenwerking speelt het Twente Board een belangrijke rol. Dit is een samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven in Twente en richt zich op talentontwikkeling in de hightech sector en de zorg.

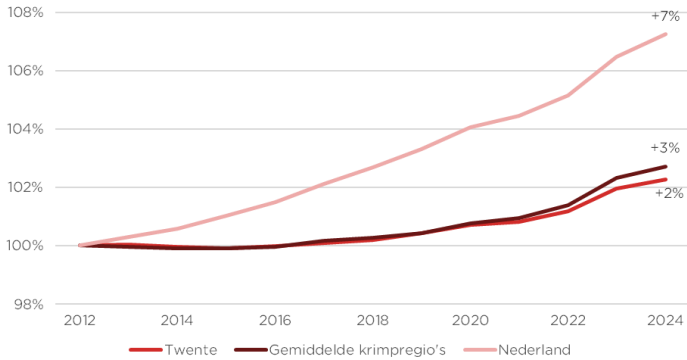
ARBEIDSMARKT EN TEKORTEN

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De arbeidsmarktcrachte in Twente is het sterkst voelbaar bij dienstverlenende beroepen, ICT beroepen, agrarische beroepen en beroepen in het openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen.
- Drie mbo-instellingen verzorgen het opleidingsaanbod in Twente. De studentenaantallen zijn met name hoog op het gebied van zorg en welzijn en voedsel, natuur en leefomgeving. Ook de opleidingen techniek en procesindustrie en economie en administratie zijn relatief groot.
- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt. Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten echter niet altijd goed op elkaar aan. Zo kiezen in Twente veel studenten voor de opleidingsrichting in de sector economie, terwijl hier relatief minder vraag naar is.
- Weinig mbo-opleidingsrichtingen in Twente kennen lage studentenaantallen. Wel zijn er enkele specialistische opleidingen die te maken hebben met zeer lage studentenaantallen.

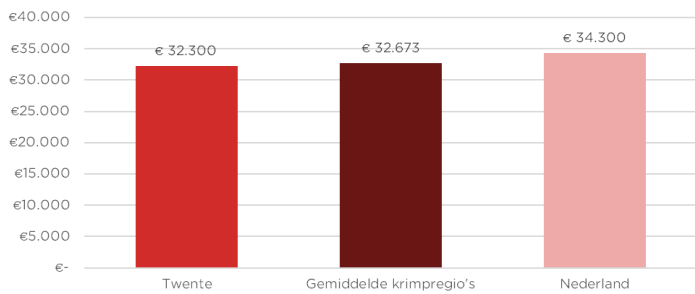
DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELING

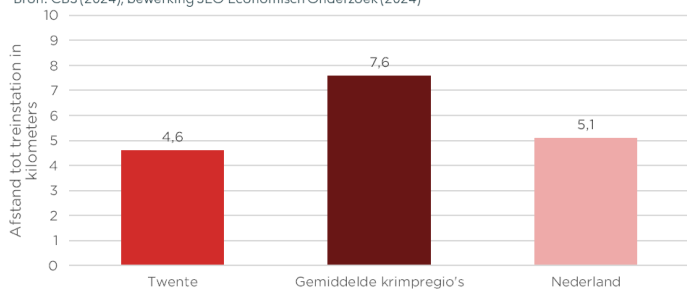
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De bevolkingsgroei in Twente is lager dan de gemiddelde bevolkingsgroei in alle krimpregio's. Ook ligt de groei lager dan het Nederlandse gemiddelde. Migratiestromen - zowel vanuit andere regio's als het buitenland - zijn de belangrijkste reden dat de bevolking vanaf 2022 groeit. De natuurlijke bevolkingsgroei is negatief.
- Net als in de meeste andere krimpregio's is in Twente sprake van een toenemende grijze druk. Anders dan in de andere krimpregio's ligt het aantal mensen in de leeftijdscategorie 25-39 jaar hoger dan het Nederlandse gemiddelde. Daarmee wijkt Twente af van het algemene beeld van de krimpregio's.
- De afgelopen jaren nam het aantal mbo-studenten nog toe (bbl), maar naar verwachting zal het aantal mbo-studenten in Twente de komende jaren dalen.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.

SOCIAALECONOMISCHE KENMERKEN & LEEFBAARHEID

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

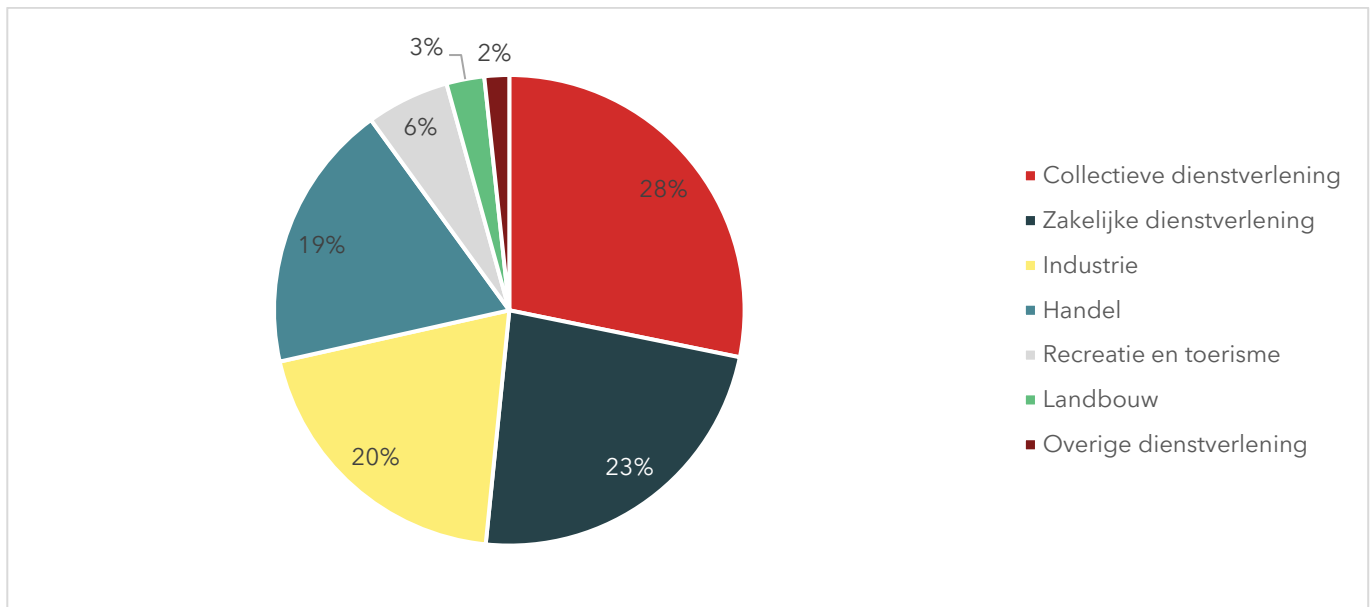
- Twente is relatief minder rijk: er zitten meer mensen in de bijstand en er zijn meer mensen arbeidsongeschikt dan in de andere krimpregio's. Tevens heeft Twente minder mensen in de hoogste inkomensdecielen. Deze combinatie zorgt ervoor dat het gemiddelde inkomen in Drenthe lager ligt dan het gemiddelde in Nederland, maar vergelijkbaar is met de andere krimpregio's.
- Het geringe aantal mensen in de hoogste inkomensdecielen hangt mogelijk samen met het lagere aandeel hoger opgeleiden in Twente. Dit ligt vier procentpunt onder het Nederlands gemiddelde.
- De afstand tot voorzieningen, zoals treinstations, ziekenhuizen en huisartsenpraktijk, is kleiner dan in de andere krimpregio's.

Economisch landschap

Sectorale verdeling

- Op het gebied van banen zijn de grootste sectoren in Twente de collectieve sector (28 procent), de zakelijke dienstverlening (23 procent) en de industrie (20 procent), zie Figuur 1. De kleinste sectoren zijn recreatie en toerisme (6 procent), de landbouw (3 procent) en de overige dienstverlening (2 procent).

Figuur 1 De drie grootste sectoren in Twente zijn de collectieve dienstverlening, de zakelijke dienstverlening en de industrie

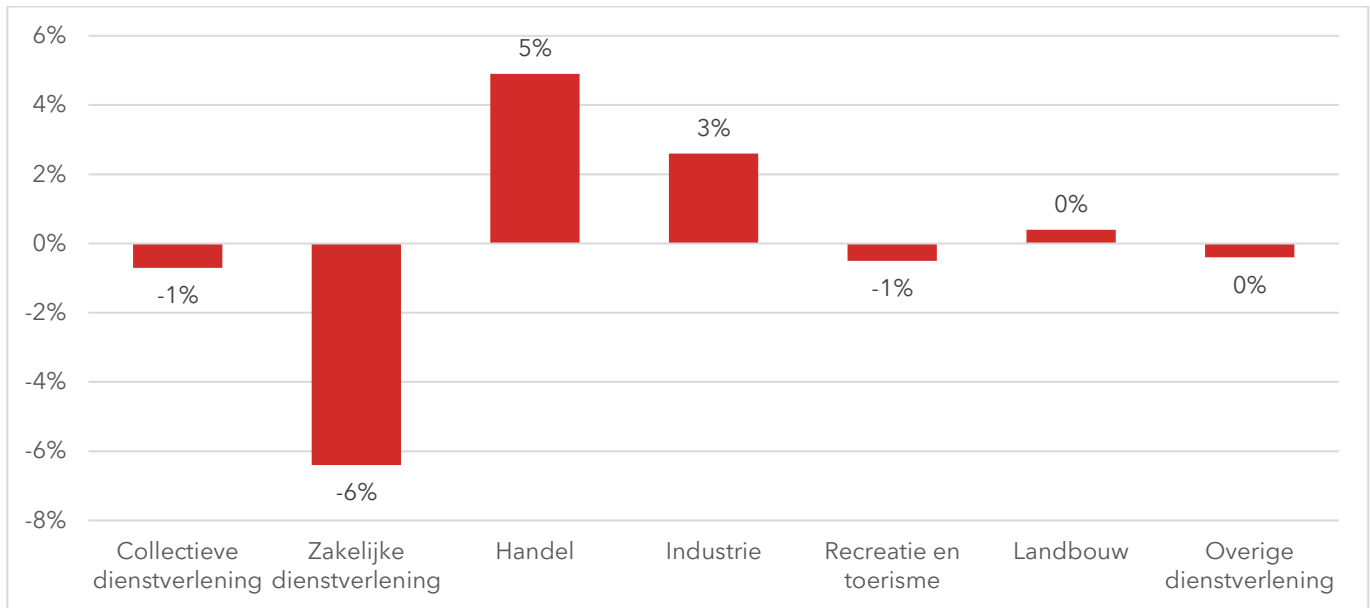
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Dit cirkeldiagram toont het percentage banen naar sector voor de arbeidsmarktregio Twente. De grootste sector is de collectieve dienstverlening. Deze sector bestaat uit het openbaar bestuur, het onderwijs en de gezondheidszorg.

Regionale specialisatie

- Figuur 2 laat zien dat - vergeleken met het landelijke beeld - het aantal banen in de zakelijke dienstverlening lager ligt in Twente (6 procentpunt). Het aantal banen in de sector industrie en handel ligt relatief hoger (5 en 3 procentpunt respectievelijk). De omvang van de andere sectoren zijn ongeveer vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde (minder dan 1 procentpunt verschil).
- Hoewel deze sectoren wel de regionale specialisatie van Twente laten zien, zijn de collectieve dienstverlening en zakelijke dienstverlening absoluut gezien belangrijke sectoren (zie Figuur 1).

Figuur 2 Het aantal banen in de zakelijke dienstverlening ligt in Twente fors lager dan het landelijke gemiddelde

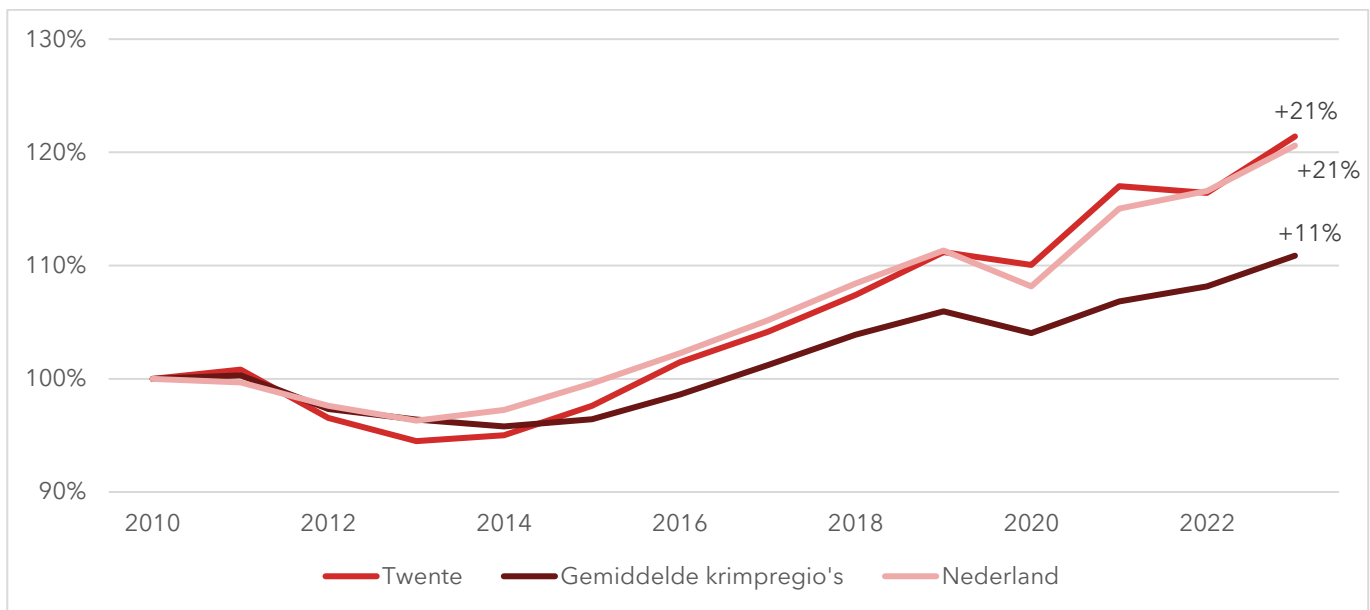

Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Regionale groei

- De reële economische groei in Twente is tien procentpunt hoger dan de gemiddelde groei in alle krimpregio's (Figuur 3). Daarmee presteert Twente vergelijkbaar met de landelijke economische groei.
- De economische groei vertaalt zich ook in een gemiddelde banengroei in deze regio. De regionale economie herstelde snel van de coronacrisis en de energiecrisis.¹

Figuur 3 De economische groei in Twente ligt hoger dan de gemiddelde groei in alle krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

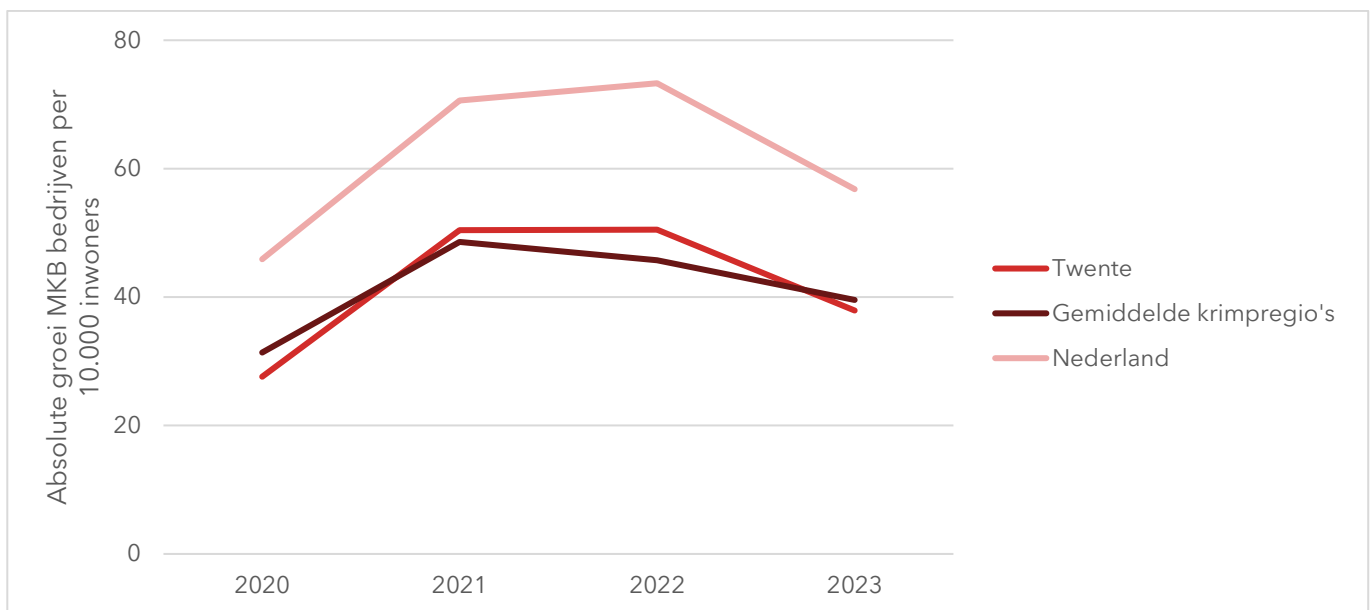
¹ Zie [Regio in beeld 2023 Twente](#)

Noot: Bovenstaande grafiek laat de economische groei zien voor de arbeidsmarktregio Twente, Nederland en het gemiddelde van alle 11 krimpregio's. Bij deze economische groei is gecorrigeerd voor het prijsniveau (het gaat dus om de reële economische groei). Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en gelijk aan honderd. Indien er sprake is van economische groei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Aandeel MKB

- De groei van het aantal MKB bedrijven ligt lager in Twente dan het landelijke gemiddelde (zie Figuur 4). De groei is wel vergelijkbaar met die van het gemiddelde in andere krimpregio's.

Figuur 4 De groei van het MKB ligt lager in Twente dan in Nederland

Bron: Handelsregister Kamer van Koophandel (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Aanwezigheid publiek-private samenwerking

We bespreken een drietal initiatieven die gericht zijn op het versterken van de regionale economie:

- Twente Board: het Twente Board is een samenwerkingsverband tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven in Twente. Dit samenwerkingsverband richt zich op het versterken van de economie door innovatie en talentontwikkeling in de hightech sector en de zorg;²
- Twence: een samenwerkingsverband tussen gemeenten en bedrijven op het gebied van circulaire economie en duurzame energieopwekking;³
- Twente Corridor: dit project richt zich op het versterken van Twente als logistieke hub door verbetering van transportnetwerken.⁴

² Zie [Twenteboard.nl/nl](https://www.twenteboard.nl/nl)

³ Zie [Home - Twence](#)

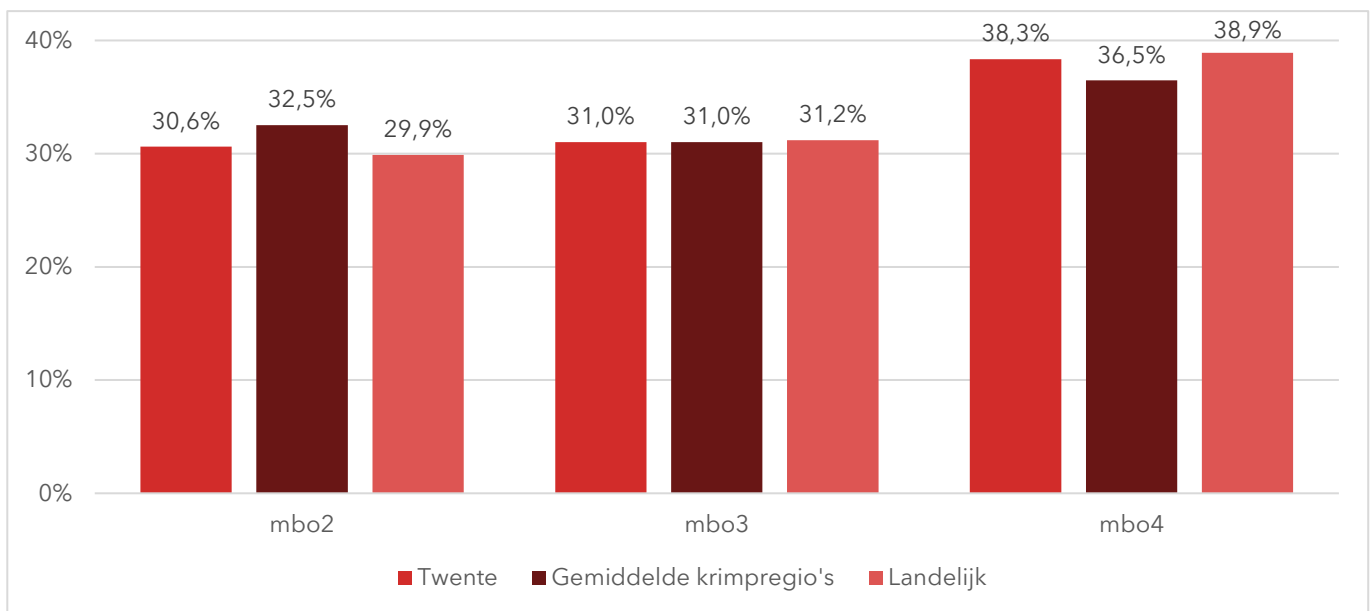
⁴ Zie [Port of Twente: logistieke hotspot in Europa | Port of Twente](#)

Arbeidsmarkt en tekorten

Sectoren met grootste tekorten

- Kijkend naar de arbeidsmarkprognoses voor 2023, komen in Twente de vacatures op mbo-niveau 2, mbo-niveau 3 en mbo-niveau 4 overeen met het landelijke gemiddelde (Figuur 5). Dit wijkt af van het beeld in andere krimpregio's: hier zijn gemiddeld meer vacatures op mbo-niveau 2 en minder op mbo-niveau 4.
- Kijkend naar beroepsgroepen, scoren de ICT beroepen, de agrarische beroepen en de dienstverlenende beroepen het hoogst op de spanningsindicator van het UWV (Figuur 6). Een hoge score op de spanningsindicator van het UWV impliceert daarmee dat sectoren mogelijk moeite hebben om bestaande vacatures in te vullen in deze beroepsgroepen. Er is dus het meest sprake van krapte in beroepsgroepen met een hoge score op de spanningsindicator.
- De ontwikkelingen in de spanningsindicator verschillen per beroepsgroep. Zo laten ICT beroepen een dalende trend over de tijd zien, terwijl agrarische beroepen een stijgende trend laten zien. De dienstverlenende beroepen laten eerst een stijging zien die vervolgens afzwakt.
- De managers en creatieve en taalkundige beroepen kennen de laagste krapte.

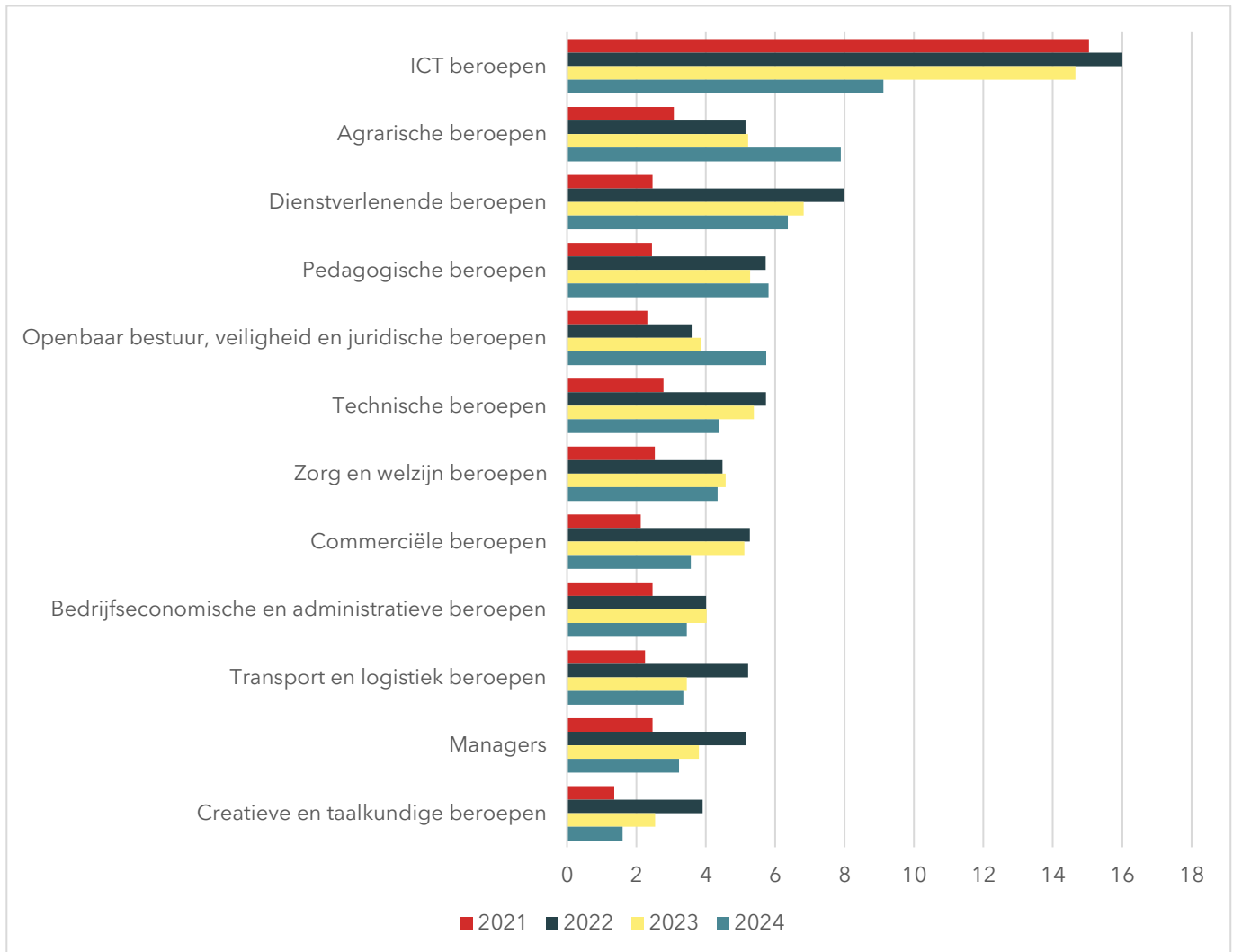
Figuur 5 In Twente zijn de prognoses van het aantal vacatures in 2023 op mbo-niveau 2, mbo-niveau 3 en mbo-niveau 4 vrijwel gelijk aan het landelijke gemiddelde

Bron: Atlas beroepsonderwijs en arbeidsmarkt (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de prognose van het beschikbare aantal vacatures op mbo-niveau (2-4) voor de arbeidsmarktregio Twente, het gemiddelde van de krimpregio's en het landelijke gemiddelde.

Figuur 6 Volgens de UWV spanningsindicator is de krapte het hoogste bij ICT beroepen en agrarische beroepen

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de spanningsindicator voor alle beroepen die beschikbaar zijn voor de UWV spanningsindicator. Hierbij geven kleine getallen (dichtbij nul) aan dat er geen krapte is en een hoog cijfer (verder weg van nul) aan dat er sprake is van zeer grote krapte.

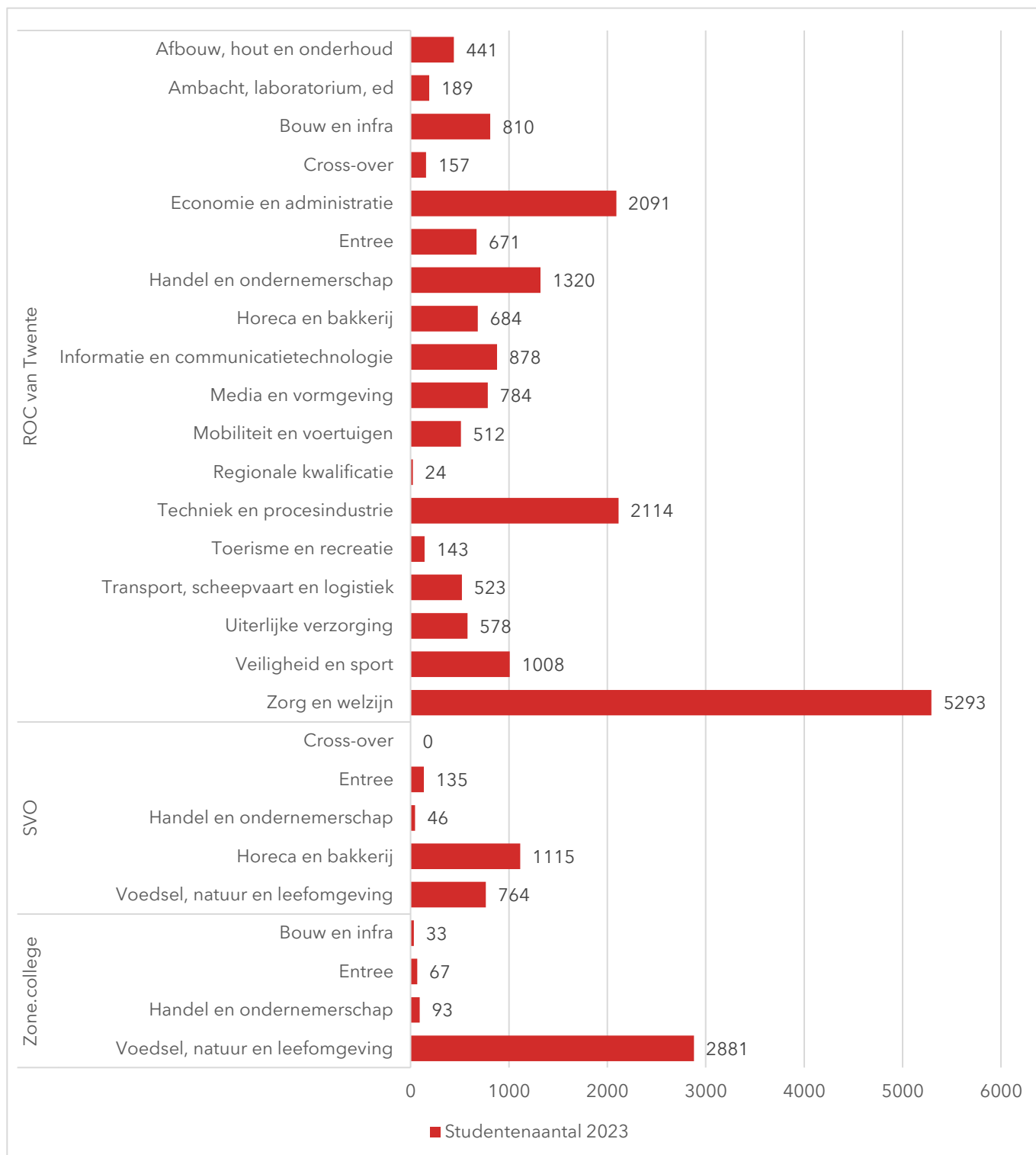
Opleidingsaanbod

- In Twente zijn er drie mbo-instellingen actief waarvan het ROC van Twente meer dan tien opleidingsrichtingen aanbiedt (Figuur 7). Deze opleidingen zijn op meerdere plaatsen in Twente te volgen, hoewel de meeste opleidingen wel in Enschede en Almelo gevestigd zijn (zie ook Figuur 21).
- De meeste opleidingsrichtingen die het ROC van Twente aanbiedt zijn alleen bij hun te volgen. Uitzonderingen hierop zijn de opleidingsrichtingen handel en ondernemerschap en voedsel, natuur en leefomgeving (allebei bij SVO en Zone.college) en horeca en bakkerij (bij SVO).
- Kijkend naar de studentenaantallen zijn de opleidingen op het gebied van zorg en welzijn en voedsel, natuur en leefomgeving, techniek en procesindustrie en economie en administratie relatief groot. Hoewel er ook vraag is naar deze studenten, is er een sterkere krapte bij andere beroepsgroepen in deze regio (Figuur 6).

- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt. Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten echter niet altijd goed op elkaar aan. Zo kiezen studenten soms voor opleidingsrichtingen waar minder vraag naar is, zoals opleidingen in de sector economie.⁵
- Er is een aantal opleidingen dat met lage studentenaantallen te maken hebben. Het gaat hier om de opleidingsrichtingen regionale kwalificatie (ROC van Twente), handel en ondernemerschap (SVO) en bouw en infra (Zone.college).
- Tabel 1 laat zien dat er ook een aantal (specialistische) opleidingen te maken heeft met zeer lage studentenaantallen (minder dan 10) die in principe vallen onder opleidingsrichtingen die wel voldoende studentenaantallen hebben. Het gaat hier om opleidingen zoals patisserie (binnen de opleidingsrichting horeca en bakkerij), voeding (binnen de opleidingsrichting voedsel, natuur en leefomgeving) en retail advies (binnen de opleidingsrichting handel en ondernemerschap). Het is hierbij de vraag of deze opleidingen onder druk staan of dat het gaat om specialistische opleidingen die kunnen bestaan binnen de hoofdopleiding.

⁵ Zie [Regio in beeld 2023 Twente](#)

Figuur 7 Het ROC van Twente leidt veel studenten op voor de sector zorg en welzijn

Bron: DUO (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de onderwijsinstellingen, de opleidingsrichting en het aantal studenten per opleidingsrichting. Voor Zone.college, SVO en het ROC van Twente worden het totaal aantal studenten weergegeven (dus ook buiten Twente). Een nadere uitsplitsing voor alleen Twente bleek niet mogelijk.

Tabel 1 In 2023 kennen een aantal specialistische opleidingen zeer lage studentenaantallen (minder dan tien studenten)

ROC van Twente	SVO	Zone.college
Business support	Bediening	Retail advies
Creatief Vakmanschap	Leidinggeven op basis van vakmanschap	Retail operationeel
Industriële lakverwerking	Medewerker Food & Hospitality	
Instructeur mbo	Ondernemerschap op basis van vakmanschap	
Machinaal houtbewerken	Voeding	
Meubels stofferen		
Ondernemerschap op basis van vakmanschap		
Patisserie		
Plafond-/wandmontage		

Bron: DUO (2022) en DUO (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande tabel toont de opleidingen waarbij minder dan tien studenten staan ingeschreven.

Invloed van digitalisering en automatisering

De invloed van digitalisering en automatisering kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de arbeidsmarktregio Twente. Automatisering heeft de potentie om op termijn routinematig werk te vervangen, hetgeen kan zorgen voor een stijging van de werkloosheid.⁶ Aan de andere kant zal digitalisering de aard van het werk veranderen en daarom zal er vraag zijn naar andere soorten vaardigheden (skills).⁷ Het is van belang dat mbo-instellingen met het opleidingsaanbod inspelen op deze veranderende arbeidsvraag. De specifieke invulling van deze innovaties zal uiteindelijk verschillen per sector en per beroepsgroep waarvoor mbo-instellingen opleiden.

Demografische ontwikkeling

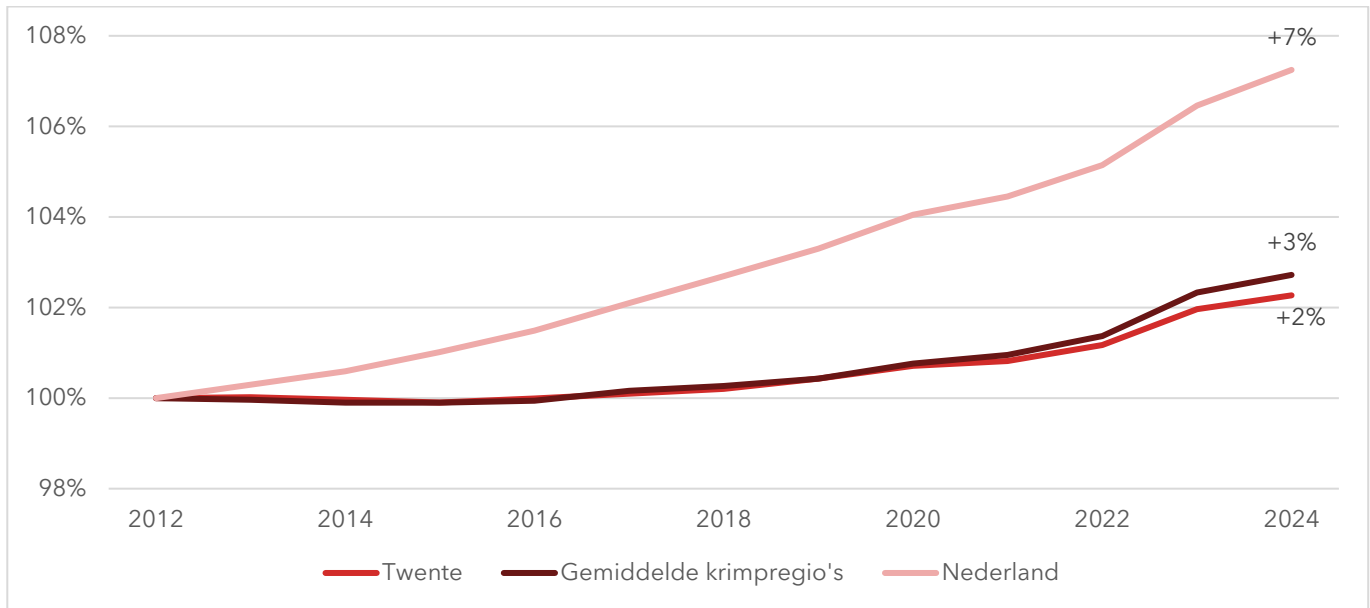
Demografische krimp & migratiestromen

- De bevolkingsgroei in Twente ligt in de periode 2012-2024 5 procentpunt lager dan in Nederland (Figuur 8). De bevolkingsgroei in Twente ligt ook één procentpunt lager dan het gemiddelde van alle elf krimpregio's.
- De natuurlijke aanwas laat over het algemeen een bevolkingsdaling zien. De natuurlijke aanwas (verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt) is in Twente dan ook negatief (Figuur 9).
- De bevolkingsgroei die er is wordt veroorzaakt door een positief migratiesaldo. Het migratiesaldo (som van het binnenslandse en buitenlandse migratiesaldo) is namelijk positief en groter dan de krimp in natuurlijke aanwas, zie Figuur 9.

⁶ Zie Frey, C. B. (2019). *The technology trap: Capital, labor, and power in the age of automation*. In *The technology trap*. Princeton University Press.

⁷ Zie Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2018). *Artificial intelligence, automation, and work*. In *The economics of artificial intelligence: An agenda* (pp. 197-236). University of Chicago Press.

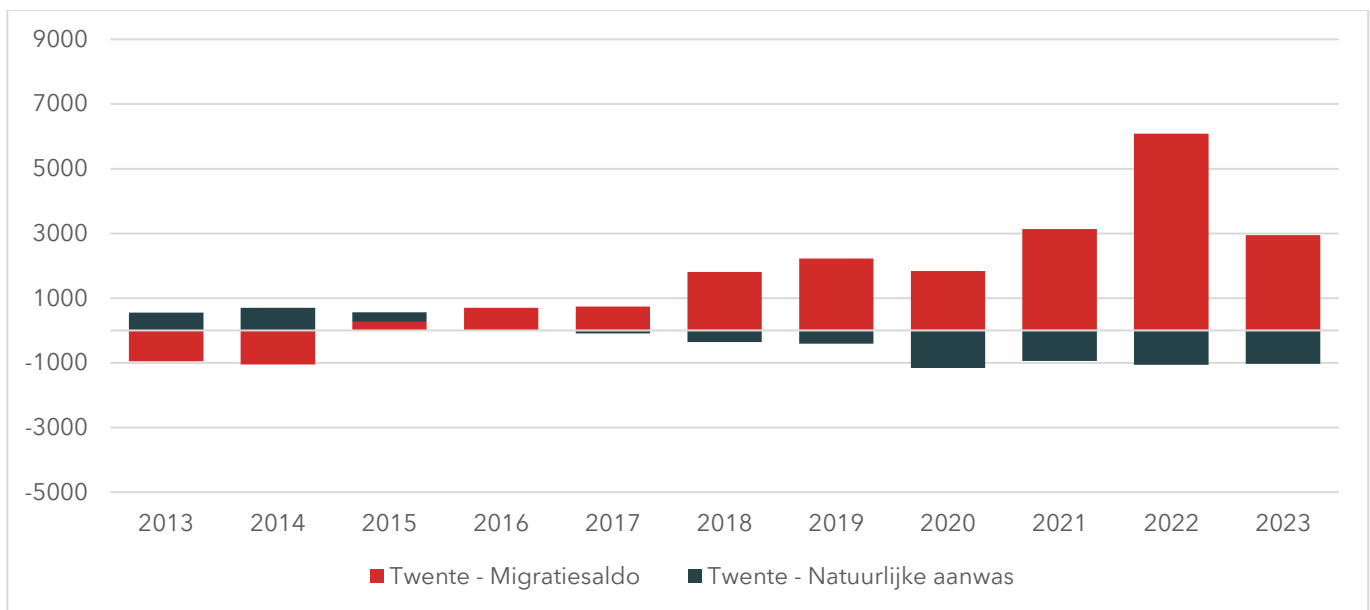
Figuur 8 De bevolkingsgroei in Twente is één procentpunt lager dan de gemiddelde bevolkingsgroei in de krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de demografische ontwikkeling voor de arbeidsmarktregio Twente, Nederland en het gemiddelde van alle elf krimpregio's. Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en is gelijk aan honderd. Indien er sprake is van bevolkingsgroei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Figuur 9 De groei van de arbeidsmarktregio Twente komt de laatste jaren door migratiestromen

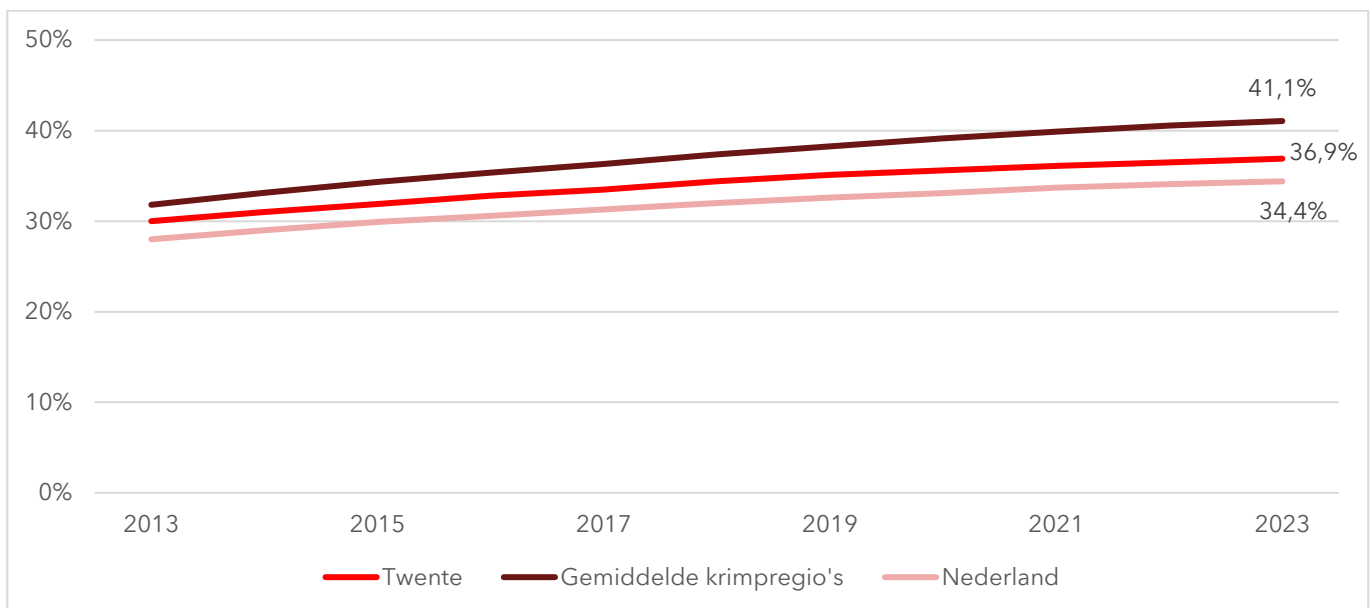
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de natuurlijke aanwas en migratiestromen voor de arbeidsmarktregio Twente. Migratiestromen zijn de som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gedefinieerd als het verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt.

Vergrijping en ontgroening

- De grijze druk in Twente is lager dan de gemiddelde grijze druk in krimpregio's maar hoger dan de gemiddelde grijze druk in Nederland (Figuur 10). De grijze druk is de verhouding tussen het aantal personen van vijfenzestig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijfenzestig jaar. Hoe hoger de grijze druk, hoe meer er sprake is van vergrijzing.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.⁸
- Twente scoort hoger op het gebied van de groene druk (Figuur 11). De groene druk is de verhouding tussen het aantal personen van twintig jaar of jonger en het aantal personen van twintig tot vijfenzestig jaar.
- De bevolkingsopbouw naar leeftijd is vergelijkbaar met de gemiddelde opbouw in Nederland. Uitzondering hierop is zijn het aantal mensen tussen de 25 en 39 jaar. Deze groep is kleiner dan het gemiddelde in Nederland (Figuur 12).
- De afgelopen jaren nam het aantal mbo-studenten nog toe (bol en bbl), maar naar verwachting zal het aantal mbo-studenten in Twente de komende jaren dalen.

Figuur 10 De grijze druk in Twente is lager dan de gemiddelde grijze druk in alle krimpregio's

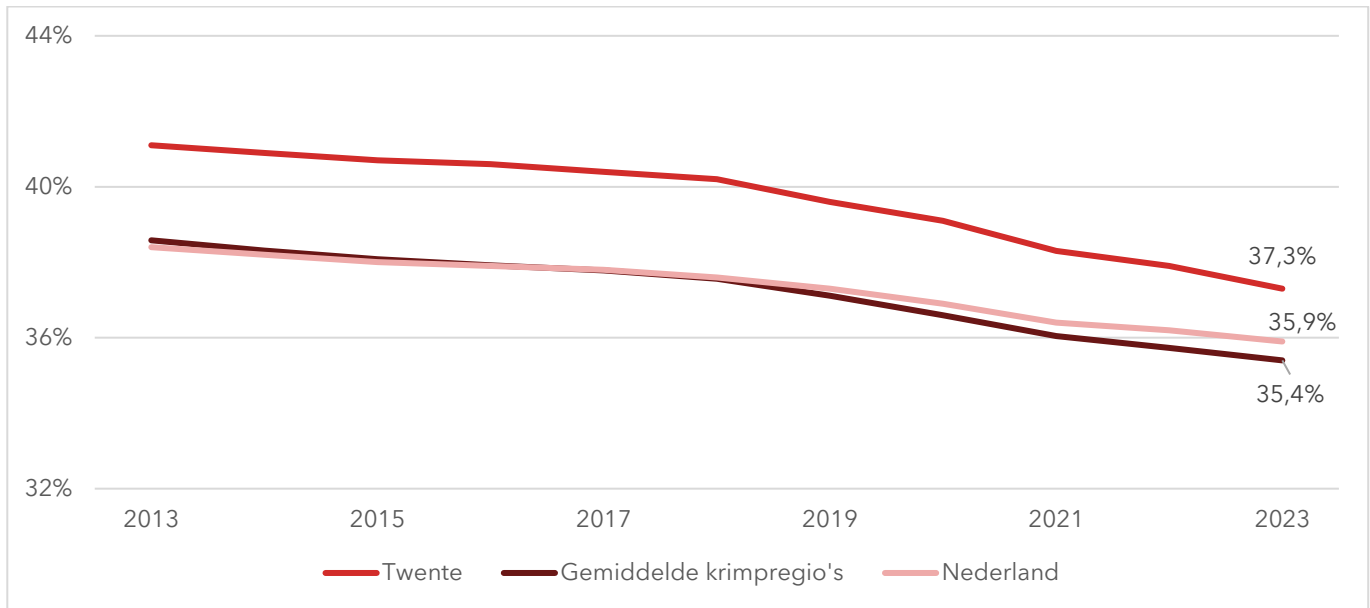

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de grijze druk voor de arbeidsmarktregio Twente, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De grijze druk is gedefinieerd als de verhouding tussen het aantal personen van vijfenzestig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijfenzestig jaar. Een hogere grijze druk impliceert dat er meer mensen boven de vijfenzestig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzestig jaar.

⁸ Zie [Regio in beeld 2023 Twente](#)

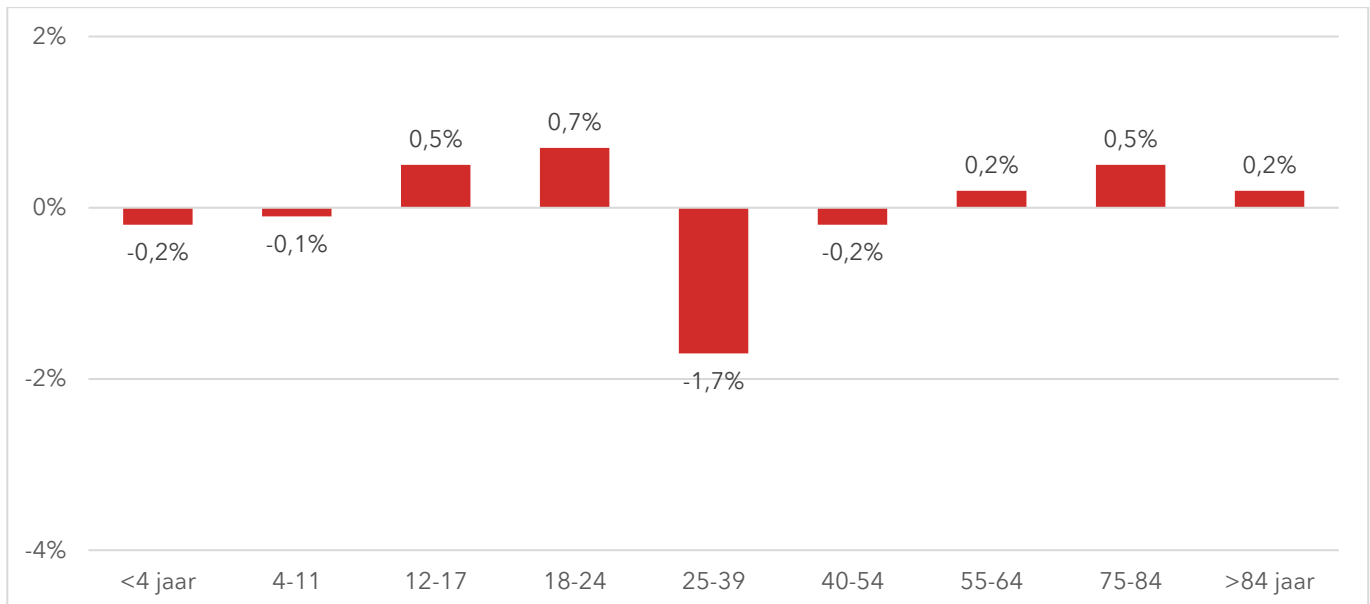
Figuur 11 De groene druk in Twente is hoger dan de gemiddelde groene druk in de krimpregio's en hoger dan in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de groene druk voor de arbeidsmarktregio Twente, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De groene druk is gedefinieerd als het aantal mensen jonger dan twintig jaar gedeeld door het aantal personen tussen de twintig en vijfenzeftig jaar. Een hogere groene druk impliceert dat er meer mensen onder de twintig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzeftig jaar.

Figuur 12 Het aandeel 25-39-jarigen in de arbeidsmarktregio Twente ligt lager dan gemiddeld in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

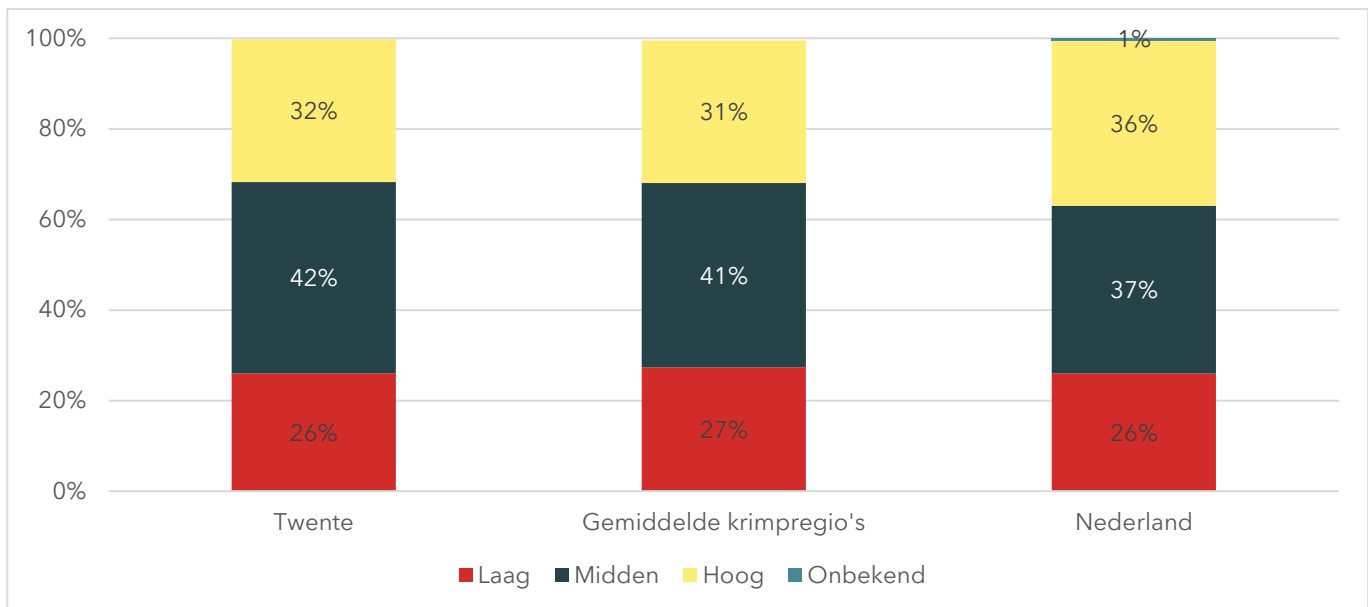
Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in bevolkingsopbouw naar leeftijd tussen arbeidsmarktregio Twente en de rest van Nederland voor het jaar 2024. Een percentage kleiner (groter) dan nul duidt op een lagere (hogere) aanwezigheid van die leeftijdsgroep in de arbeidsmarktregio Twente.

Sociaaleconomische kenmerken

Opleidingsniveau & inkomensverdeling

- In Twente zijn er relatief meer middelbaar opgeleiden in vergelijking met Nederland (Figuur 13). Het aantal hoogopgeleiden ligt juist relatief laag in Twente (4 procentpunt minder dan gemiddeld in Nederland).
- Het lagere aandeel hoogopgeleiden vertaalt zich door in de inkomensverdeling. Zo ligt het gemiddelde inkomen (gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling) ruwweg 2.000 euro lager in Twente dan het gemiddelde in Nederland (Figuur 14). Een uitsplitsing naar inkomensdecielen laat eenzelfde beeld zien: vergeleken met het landelijke gemiddelde zitten er minder mensen in de hogere inkomensdecielen (Figuur 15). Ook ligt het gemiddelde inkomen ruim 300 euro lager dan het gemiddelde inkomen in alle krimpregio's.

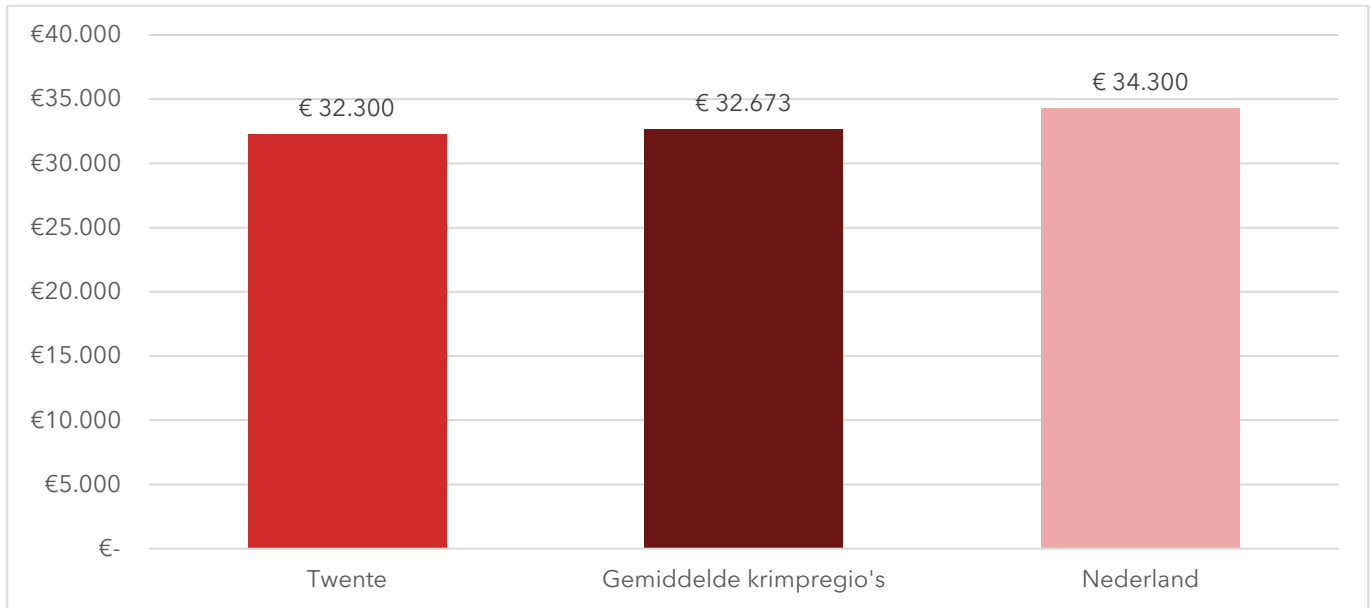
Figuur 13 De bevolking van Twente heeft een groter aandeel middelbaar opgeleiden vergeleken met Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het opleidingsniveau van de beroepsbevolking voor de arbeidsmarktregio Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en het gemiddelde van Nederland in het jaar 2023. Mensen met een laag opleidingsniveau hebben maximaal een mbo-1 diploma. Mensen met een gemiddelde opleiding hebben minimaal een mbo-2 opleiding en maximaal een mbo-4 diploma. Mensen met een hoog opleidingsniveau hebben minimaal een hbo-bachelor diploma. Voor mensen voor wie het hoogste behaalde diploma niet is vastgelegd is het opleidingsniveau onbekend. Dit betreft veelal oudere mensen in de beroepsbevolking.

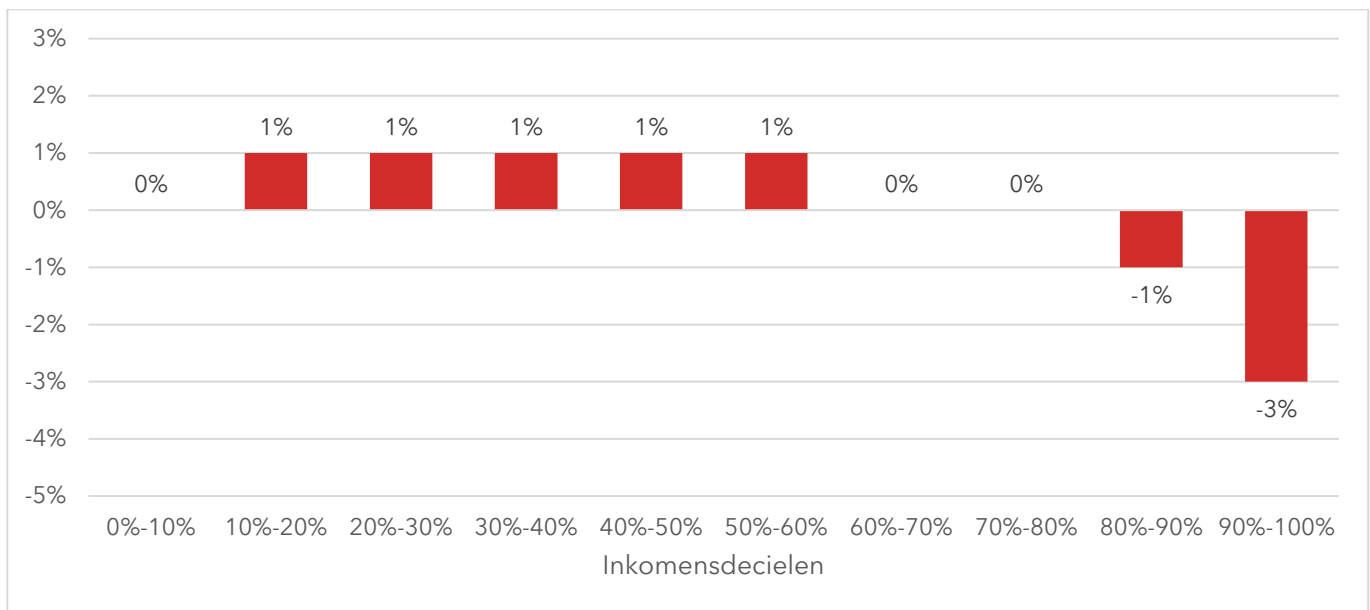
Figuur 14 Het gemiddelde inkomen ligt lager in Twente dan in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het gemiddelde gestandaardiseerde inkomen voor Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2021. Het gemiddelde inkomen is gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling (het zogenaamde gestandaardiseerde inkomen).

Figuur 15 Twente heeft minder mensen in het hoogste inkomensdeciël in vergelijking met Nederland

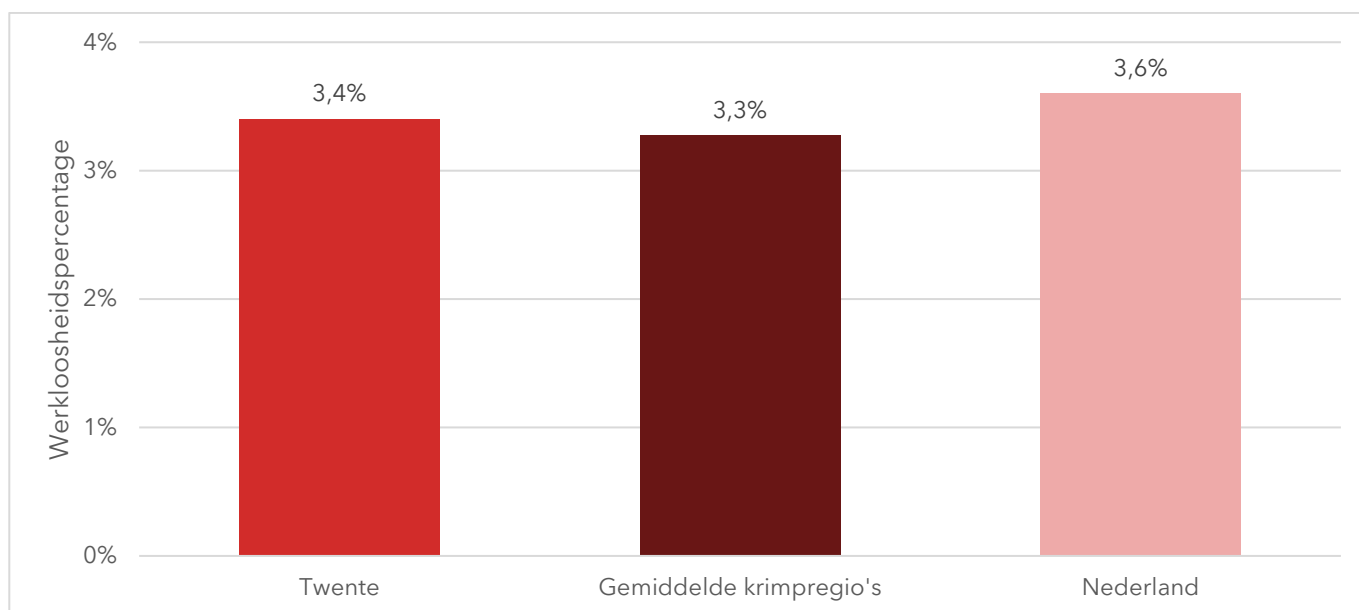
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in de inkomensdecielen in Nederland in vergelijking met Twente voor het jaar 2022. Hierbij hebben mensen in een lager inkomensdeciël (0 procent - 10 procent) een lager inkomen dan werknemers in een hoger inkomensdeciël (90 procent - 100 procent). Negatieve (positieve) percentages geven aan dat minder (meer) mensen in een bepaald inkomensdeciël zitten.

Werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en bijstandsgerechtigden

- Het werkloosheidspercentage in Twente is nagenoeg gelijk aan het gemiddelde van alle krimpregio's (Figuur 16). Het is 0,2 procentpunt lager dan het werkloosheidspercentage in Nederland.
- Het percentage arbeidsongeschikten is 0,2 procentpunt hoger in Twente dan het gemiddelde percentage in de andere krimpregio's (Figuur 17). Het is ruim 0,6 procentpunt hoger dan het percentage arbeidsongeschikten in Nederland. Voor bijstandsgerechtigden scoort Twente lager dan het landelijke gemiddelde, maar hoger dan het gemiddelde van de elf krimpregio's (Figuur 18).

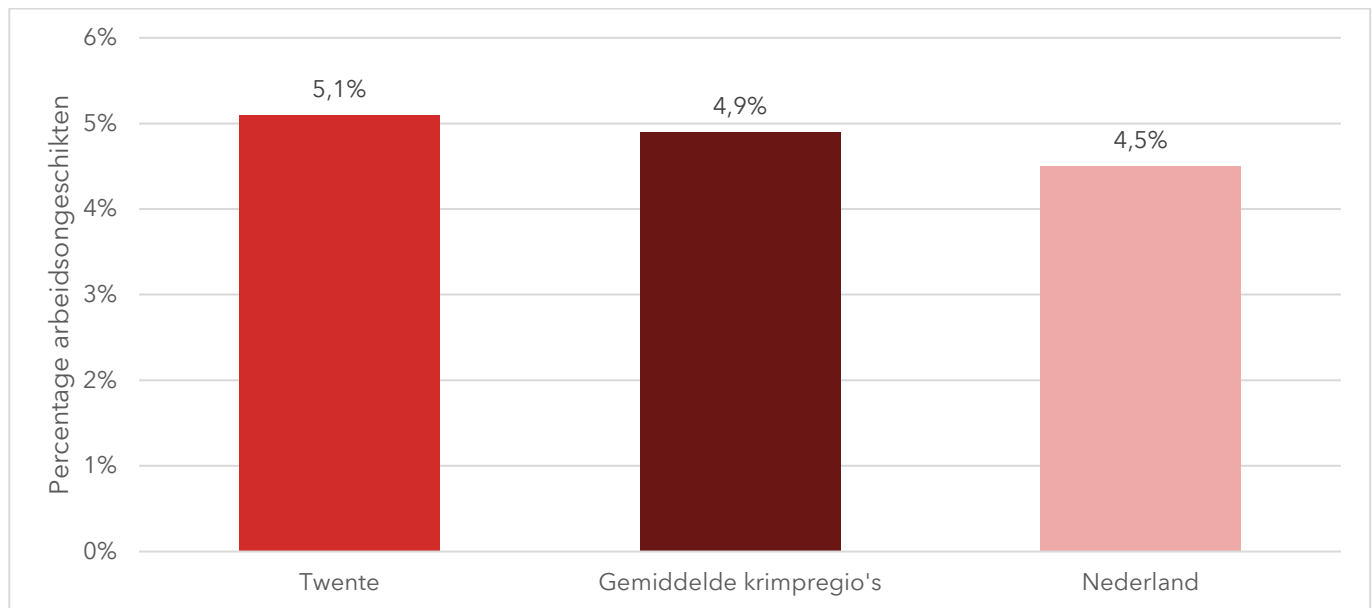
Figuur 16 Het werkloosheidspercentage in Twente is vergelijkbaar met het gemiddelde van de krimpregio's en lager dan in Nederland (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het werkloosheidspercentage voor Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

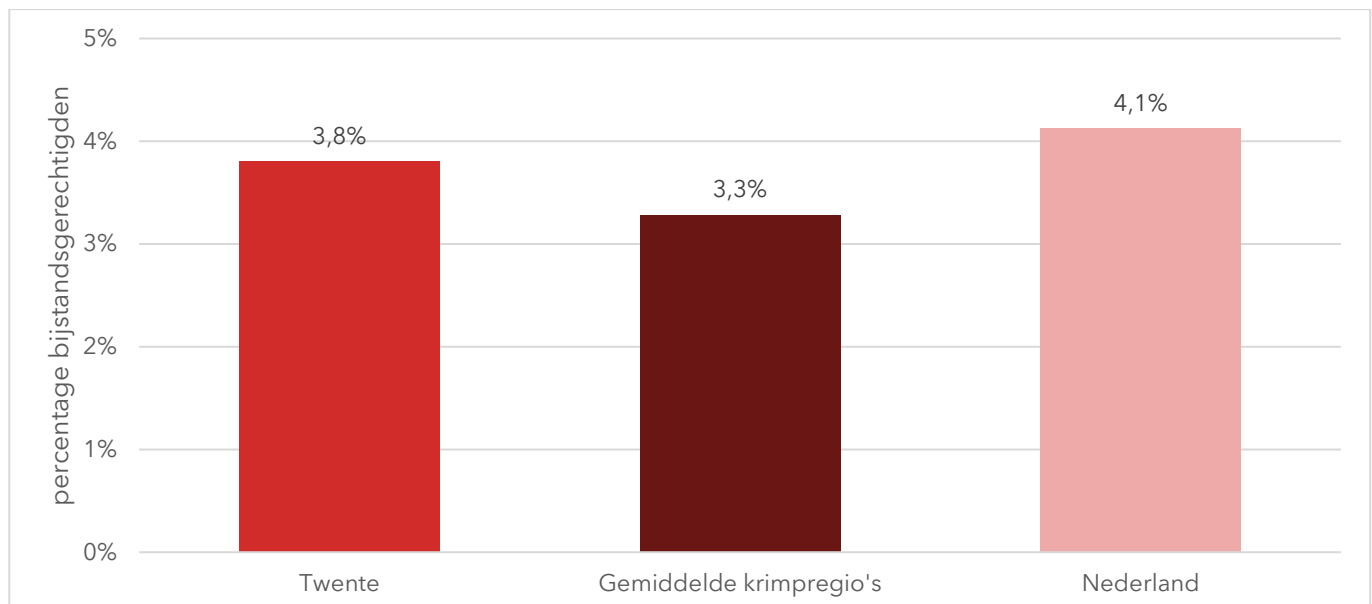
Figuur 17 Het percentage arbeidsongeschikten is hoger dan het landelijke gemiddelde en hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage arbeidsongeschikten voor Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 18 Het percentage bijstandsgerechtigden is lager dan het landelijke gemiddelde maar hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's (2022)

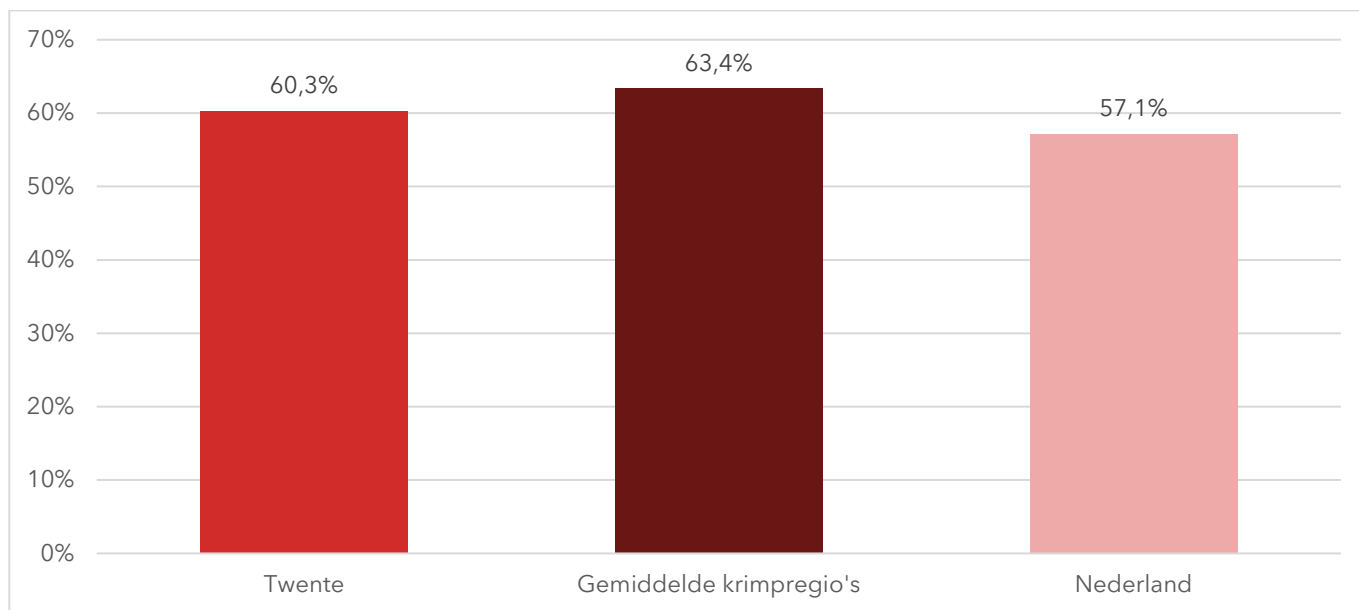
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage bijstandsgerechtigden voor Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Brede welvaarsindicatoren

- Het eigenwoningbezit ligt in Twente met 60,3 procent ruim drie procentpunt hoger dan het gemiddelde in Nederland (Figuur 19). Het aantal is wel lager dan het gemiddelde in andere krimpregio's (63,4 procent).
- De levensverwachting in Twente is 0,6 jaar lager dan de gemiddelde levensverwachting in Nederland (Figuur 20). De levensverwachting is tevens 0,4 jaar lager dan de gemiddelde levensverwachting in de krimpregio's.

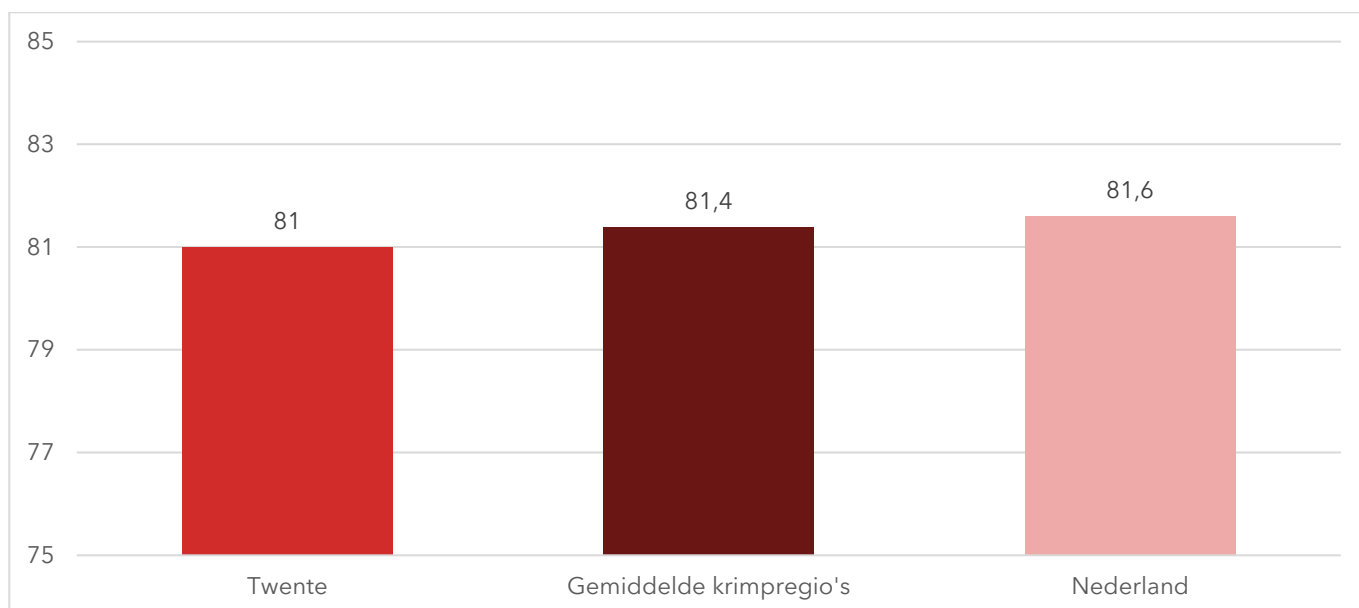
Figuur 19 Het percentage koopwoningen in Twente ligt lager dan het gemiddelde in de krimpregio's, maar hoger dan in Nederland (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage koopwoningen voor Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2024.

Figuur 20 De levensverwachting in Twente is lager dan het gemiddelde in Nederland en lager dan het gemiddelde van alle krimpregio's (2022)

Bron: RIVM (2022), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

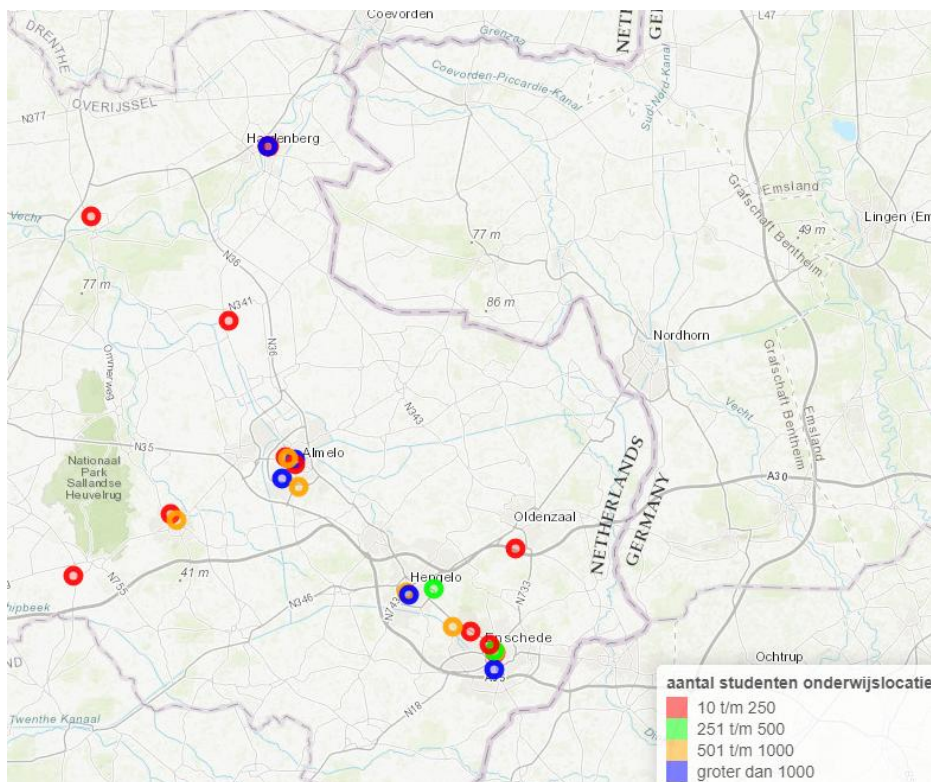
Noot: Bovenstaande grafiek toont de levensverwachting in jaren voor Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Leefbaarheid

Afstanden tot onderwijsinstellingen

- De mbo-instellingen in Twente zijn voornamelijk geconcentreerd in grotere steden, zie Figuur 21.
- De bereikbaarheid met het OV - met de trein en voornamelijk bus - is goed, zie Tabel 2.

Figuur 21 Regionale spreiding van mbo-instellingen, naar onderwijspopulatie

Bron: https://informatieproducten.duo.rijkscloud.nl/public/landkaart_onderwijslocaties_mbo/

Tabel 2 Mbo-instellingen zijn goed bereikbaar met het OV

Instelling	Locatie	Afstand Treinstation	Afstand Bushalte
ROC van Twente	Almelo	± 1,5 km (ca. 18 minuten lopen)	Direct voor de deur
ROC van Twente	Hengelo	± 1 km (ca. 12 minuten lopen)	Direct voor de deur
ROC van Twente	Enschede	± 1-2 km (ca. 5-25 minuten lopen)	Direct voor de deur
ROC van Twente	Rijssen	± 0,5 km (ca. 5 minuten lopen)	Direct voor de deur
ROC van Twente	Oldenzaal	± 1 km (ca. 20 minuten lopen)	Direct voor de deur

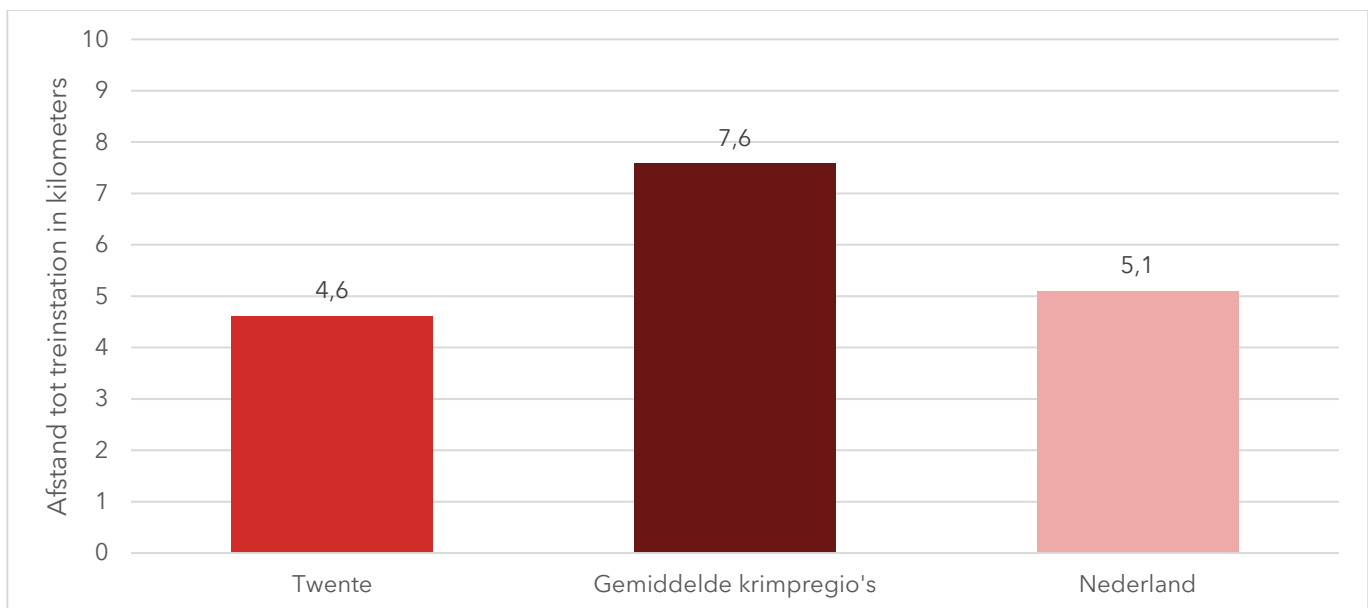
ROC van Twente	Goor	± 0,5 km (ca. 5 minuten lopen)	Direct voor de deur
ROC van Twente	Holtén	± 2,5 km (ca. 30 minuten lopen)	Direct voor de deur
ROC van Twente	Vroomshoop	± 1 km (ca. 12 minuten lopen)	Direct voor de deur

Bron: Google Maps

Afstanden tot voorzieningen

- De afstand tot een treinstation ligt in de arbeidsmarkregio Twente lager dan het landelijke gemiddelde (Figuur 22). Ook in vergelijking met de andere krimpregio's is de afstand tot een treinstation in Twente ruim anderhalf keer zo laag.
- De afstand tot een ziekenhuis in Twente ligt gemiddeld 1,9 kilometer lager dan in andere krimpregio's (Figuur 23). Ook is de gemiddelde afstand ruim 0,5 kilometer lager dan in de rest van Nederland.
- De afstand tot de huisarts ligt in Twente gemiddeld ook hoger dan in de rest van Nederland, maar in lijn met het gemiddelde van de 11 krimpregio's (Figuur 24). De verschillen in afstand zijn kleiner dan voor het treinstation en het ziekenhuis.

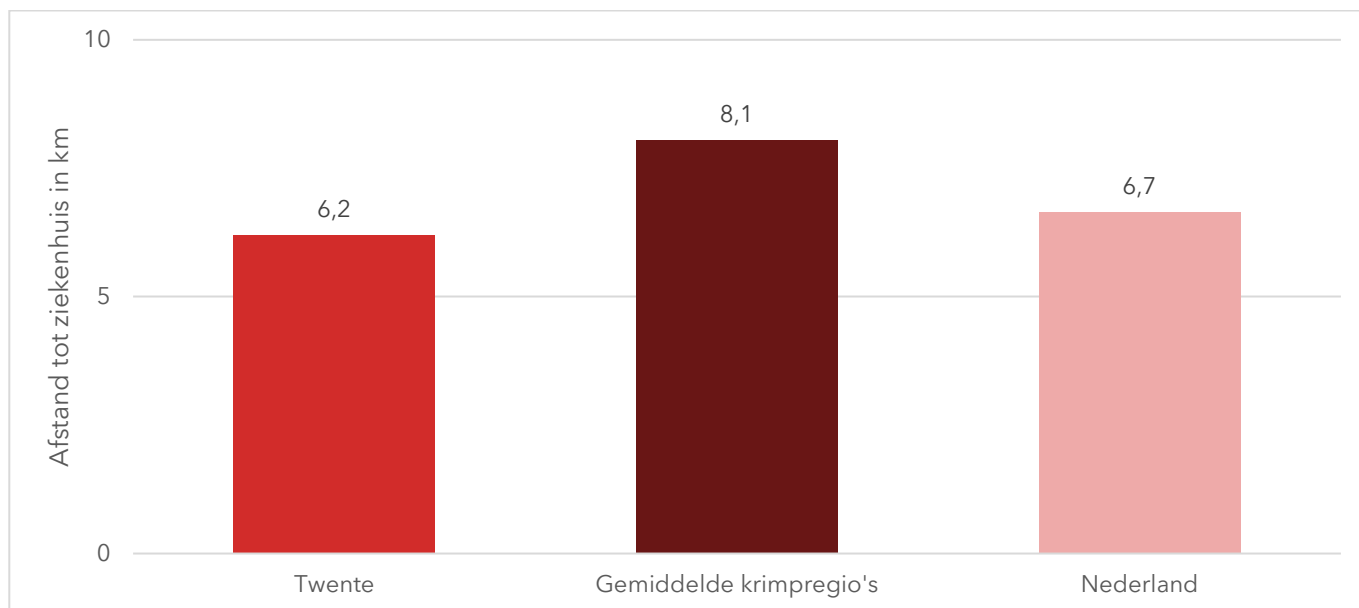
Figuur 22 De afstand tot een treinstation in Twente is ruim anderhalf keer lager dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een treinstation voor de arbeidsmarkregio Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

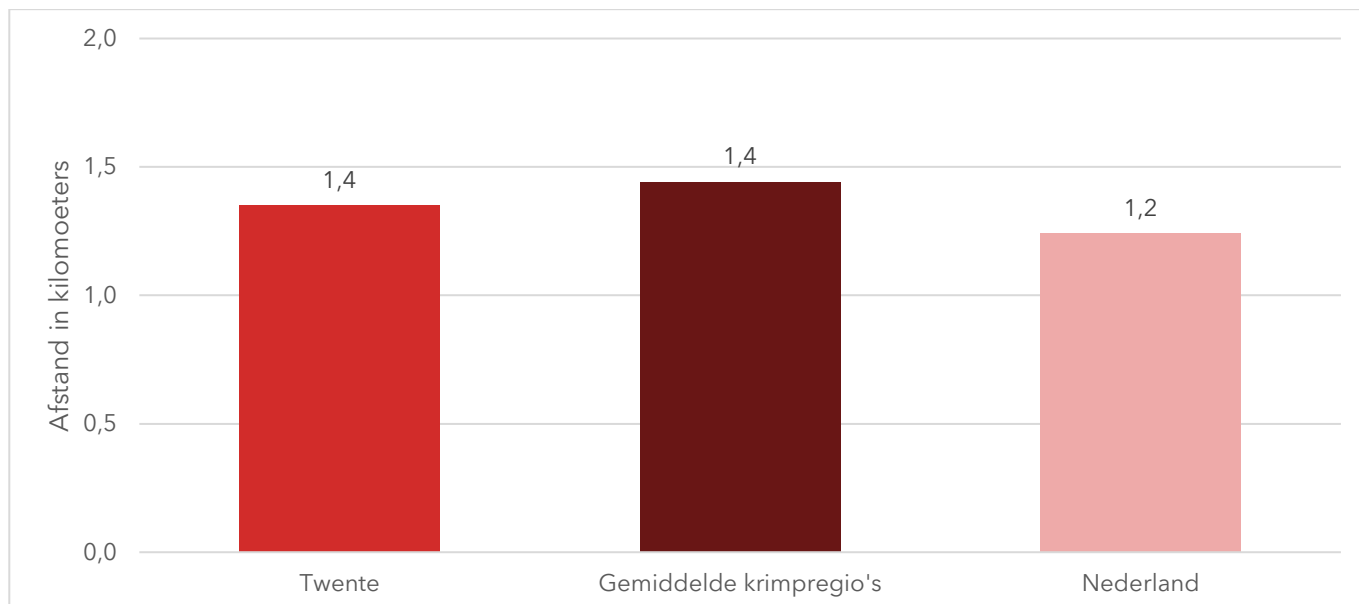
Figuur 23 De afstand tot een ziekenhuis in Twente is 1,9 kilometer lager dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis voor de arbeidsmarktregio Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 24 De afstand tot een huisartsenpraktijk in Twente is vergelijkbaar met de gemiddelde afstand in de krimpregio's en de gemiddelde afstand in Nederland

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een huisartsenpraktijk voor de arbeidsmarktregio Twente, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Interregionale dynamiek

Overlap en interactie aangrenzende regio's

- Twente werkt nauw samen met Duitse grensregio's binnen het EUREGIO-verband. Onderdeel hiervan is ook de spoorverbinding tussen Zwolle, Twente en Münster. Hiermee wordt de economische ontwikkeling tussen Twente en aangrenzende Duitse regio's versterkt.⁹
- Twente onderhoudt economische relaties met de Regio Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer en Zutphen). De samenwerking vindt vooral plaats op het gebied van infrastructuur en arbeidsmarkt.¹⁰

Grensoverschrijdende arbeidsmarkten en pendelbewegingen

- De pendelbewegingen in Twente zijn relatief beperkt. Slechts 11 procent van de inwoners van Twente die in loondienst werken doet dit in een andere regio.
- De meeste uitgaande pendel gaat richting de Stedendriehoek en Noordwest Veluwe. Inkomende pendel komt vooral uit de regio Zwolle en de Achterhoek.
- In totaal is het saldo voor Twente negatief: er reizen ongeveer 9.200 mensen meer de arbeidsmarktregio uit dan in.¹¹

⁹ [EuregioRail-Verkenning-sociaal-economische-ontwikkeling-corridor-Zwolle-Twente-Munster-.pdf](#)

¹⁰ Zie [Unieke Stap naar Toekomstbestendige Verstedelijking in Twente en Stedendriehoek - Provincie Overijssel](#)

¹¹ Zie [Regio in beeld 2023 Twente](#)